

Наше Слово

PIK LXVI № 50 (3357) WARSZAWA, 12 GRUDNIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Фото з фейсбук-сторінки (Metropolitane Greckokatolickie Seminarium Duchowne w Lublinie)

Український священник із Любліна отримав орден Ярослава Мудрого

«Краще, коли сусіди співпрацюють між собою, ніж коли сваряться або ізолюються одне від одного», – говорить парох парафії Різдва Пресвятої Богородиці в Любліні, отець митрат Стефан Батрух, який отримав державну нагороду України – орден Ярослава Мудрого V ступеня.

Від імені президента Володимира Зеленського 28 листопада відзнаку священнику передав посол Андрій Дешиця. Її присудили люблінському пароху за вагомий особистий внесок у розвиток польсько-українського співробітництва та популяризацію культурної та історичної спадщини України в Польщі.

– Я стараюся працювати не заради конфронтації, але радше для порозуміння. Шукаю, що може зблизити, а не розділити людей, – скромно говорить парох греко-католицького храму у Любліні, який ініціював та реалізував кілька проектів, що мають на меті збереження української історичної спадщини у Польщі.

Перша справа, якою займався о. Стефан Батрух, – перенесення греко-католицької святині з Тарношина, що біля польсько-українського кордону, до Любліна. Таку ідею багато років мав Музей люблінського села, проте її відклали на невизначений час. Після зустрічі представників української громади на чолі з о. Стефаном із ди-

рекцією скансену почався збір коштів. Цей унікальний проєкт таки вдалося реалізувати, що помітив і за що надав нагороду «Сибілла-2002» міністр культури. Натомість від маршалка воєводства ініціатива отримала щорічну культурну відзнаку. Важливо, що для храму також забезпечили історичне церковне облаштування з архівів музеїв та інших святинь на прикордонні, які руйнувалися. Так вдалося зберегти, зокрема, багато ікон.

– Досвід, здобутий у церквах у Любліні, допоміг і дав мені відвагу для початку порятунку храму у Корчмині, – заявляє священник.

Саме звідти походить відома на Томашівщині чудотворна ікона Матері Божої, яка знаходилася там із середини XVII століття. Натомість сама церква – це оригінальний конструкційний проєкт, розміщений на дубових стовпах. Після війни вона роками руйнувалася. Допомога надійшла у 1990 році, коли розпочалася реставрація завдяки ініціативі та фінансовій допомозі Товариства опіки над пам'ятками архітектури,

яку очолював українець Богдан Мартинюк із Варшави. Під кінець 90-х років роботи припинилися. Як підозрює о. Стефан – через відсутність фінансування.

– Купол і стіни відремонтували. Проте дах був відкритий. По суті, церкву заливало водою. Люблінський реставратор архітектурних пам'яток, знаючи про цінність об'єкта, шукав рішення – що з ним робити. Один із варіантів передбачав, що хтось мусив би взяти його в управління, – згадує священник.

Коли у 2002 році греко-католицька парафія з Любліна перейняла святиню, там стояли стіни без даху та стелі над вівтарем і притвором. Дверей, вікон, підлоги не було. Окрім того, територію навколо, цвинтар із кількома надгробками, треба було прибрати. За кілька років вдалося відремонтувати храм. Насамкінець для корчминської церкви виготовили копію чудотворної Корчминської ікони Пресвятої Богородиці, оригінал якої знаходиться у святині у Любліні.

Священник нині допомагає рятувати греко-католицький храм із 1829 року у Балигроді. Наразі вдалося закріпити зруйнований купол та дах.

– Останніми роками стає дедалі важче знайти кошти на наступні етапи робіт. Однак найважливіше – що дах уже встановили, – додає люблінський парох. Окрім цього, він долучився також до проєкту відновлення старого римо-католицького костелу у Вижнянах у Львівській області.

Окрім ініціатив, направлених на збереження архітектурних пам'яток, священник відомий як голова Фонду духовної культури прикордоння. Ця організація уже багато років проводить Дні добросусідства в Корчмині та інші події у різних місцевостях на польсько-українському кордоні. Результатом було налагодження співпраці між самоврядними структурами обох держав. Імовірно, це також вплинуло на появу нового пункту пропуску «Долгобичів-Угринів».

– Коли я почав їздити до Корчмина, то відкрив для себе, що він розділений кордоном. За один кілометр звідти знаходиться відпустове місце Стаївка. Після зміни меж держав у 1951 році воно опинилося з українського боку. У мене з'явилася ідея об'єднати людей по обидва боки кордону, – заявляє о. Стефан.

Зараз раз на рік на один день у цьому місці кордон відкривають, щоби місцеві мешканці могли зустрітися.

– Це спрацювало, хоча мало хто в це вірив. На щастя, я зустрів на своєму шляху однодумців, – додає священник, на думку якого, громадяни Польщі та України – попри складне історичне минуле – хочуть співпрацювати та прагнуть примирення.

– Цими питаннями граються переважно політики, які, можливо, хочуть таким чином переманити електорат або підіграти емоції. Бо часто політичний потенціал будується на негативних почуттях та страхах, – вважає парох із Любліна.

Він наголошує, що на регіональному рівні на прикордонні він ніколи не стикався із жодним протистоянням між людьми.

– Навіть якщо відчувалася якась непевненість місцевої влади у Польщі та в Україні – вона була наслідком того, що люди не до кінця знали, як співпрацювати. А не через те, що не хотіли цього робити, – додає священник.

Нагадаємо, що отець митрат Стефан Батрух у жовтні 2019 року став лауреатом нагороди «Людина польсько-українського примирення». Його відзначили за ініціювання та підтримку однойменної премії, а також за керівництво Фондом духовної культури прикордоння, який уже багато років організовує Дні добросусідства в Корчмині. Священник також відомий популяризацією знань про блаженнішого отця Омеляна Ковча у Польщі. Він був одним із ініціаторів встановлення пам'ятника греко-католицькому священнику, який загинув у концтаборі в Майданеку. ■

Павло ЛОЗА

АНАЛІТИКА

Україна у східній політиці європейських держав

▲ Експерти дискутують про східну політику Євросоюзу

Колегія Східної Європи 25-26 листопада організувала конференцію «Польська східна політика», в якій взяли участь експерти з Польщі, України, Німеччини, Чехії, Словаччини та інших країн. Учасники обговорили наслідки розпаду Радянського Союзу, західні санкції проти Росії, міграційну кризу на польсько-білоруському кордоні та східну політику окремих держав ЄС. Усі дискусії можна подивитися на ютуб-каналі Колегії Східної Європи (Kolegium Europy Wschodniej).

Знищити мрії українців

Одним із перших український історик Андрій Портнов розповів про баланс відносин між Польщею, Україною та Росією через 30 років після розпаду СРСР. Він нагадав, що очевидною амбіцією більшовиків було відтворення імперії та проведення світової революції. «Ми знаємо, що ця програма великою мірою була здійснена», — відзначив науковець, згадуючи, до прикладу, перемогу над Українською Народною Республікою. Очевидно, більшовики зазнавали й поразок, прикладом чого є Варшавська битва 1920 року чи програні конфлікти з Литвою, Латвією та Естонією.

На думку Андрія Портнова, цей історичний кон-

▲ Андрій Портнов

текст важливий ще й тому, що, подивившись сьогодні на карту, можна помітити, що держави, які до II Світової війни захистили свою незалежність, нині входять у склад Європейського Союзу. Україні не пощастило з таким сценарієм. Що цікаво — її масовий продемократичний подвиг у вигляді Помаранчевої революції співпав у часі з великим розширенням блоку, у результаті якого, зокрема, Польща стала членом ЄС. Отже, якби в Україні певні процеси відбулися швидше, то, можливо, до Євросоюзу входила би сьогодні ще одна держава.

Історик наголосив на тому, що в Росії постійно триває пошук власної ідентичності з огляду на її федеративний багатонаціональний характер. У результаті там практично немає внутрішньої політики, існує лише зовнішня. У її центр потрапляє Україна, яка має значення для відтворення радянської імперської міфології. Водночас у сучасній агресії Москви йдеться не про територію, а зміцнення іміджу Росії як держави, яка не втрачає, а об'єднує землі колишнього СРСР. Андрій Портнов нагадав також, що, починаючи війну, Кремль унеможливив розвиток України в напрямі, визначеному на Майдані, тобто до членства у ЄС. Наскільки далеко є шлях остаточного відриву від Росії, за словами історика, добре ілюструє масова культура. Виявляється, що й донині список найбільш популярних пісень у Москві і Києві — дуже подібний і далекий того, що слухають, наприклад, у Варшаві.

Зручне життя — це короткозорість

Зі свого боку, журналістка Марія Пшеломец доволі позитивно оцінила минулі 30 років — хоча би з огляду на те, що частина колишніх радянських республік вже долучилася до ЄС та НАТО. З іншого боку, Україна, Грузія та Молдова обирають прозахідний напрямок, але зараз невідомо, чи їхній вибір завершиться успіхом. Журналістка наголосила також на постійній ак-

▲ Модераторка Богуміла Бердиховська та Павел Коваль

туальності відомої в польській політичній думці концепції про те, що Польща може мати добрі відносини лише з демократичною Росією. Тобто з нинішньою владою Кремля такого просто не буде.

Як виглядатиме майбутнє? На думку Марії Пшеломец, воно залежить не лише від сили Володимира Путіна, а й від наполегливості західних країн у протидії агресії Москви. А цього якраз журналістка не бачить. «Захід упродовж 30 років зник до відсутності загрози з боку Радянського Союзу і має зручне життя, від якого шалено складно відмовитися, навіть якщо це короткозора перспектива», — підсумувала Марія Пшеломец.

Інша учасниця дискусії, соціологиня і колишня державна секретарка у польському Міністерстві закордонних справ, Катажина Пелчинська-Наленч підтвердила думку про те, що Росія не віднайшла себе у сучасному міжнародному порядку, і саме тому рухається у бік імперіалізму. Водночас, на думку соціологині, ключовим є те, що колишні радянські республіки — окрім Білорусі — вже виборили свою культурну, національну та мовну ідентичність або перебувають у цьому процесі. Це чинники, які зупиняють відродження російської імперії.

▲ Пшемислав Журавський, Марія Пшеломец та Катажина Пелчинська-Наленч

Експертка зауважила, що ослаблення при теперішній владі позиції Польщі у відносинах з ЄС та США так само зменшує можливості якісної польської східної політики. Утім, із таким поглядом не погодився політолог Пшемислав Журавський вел Граєвський. На його думку, основною проблемою є те, що виборці у найсильніших державах ЄС просто не хочуть чергового розширення блоку. Тому сусіди Євросоюзу не отримують єдиного реального інструменту, яким є чітка перспектива членства.

Політик та історик Павел Коваль переконував, що дії Володимира Путіна на шляху відтворення імперії нині досягли свого апогею, а у західному світі цього не помічають. Тому ідеї Єжи Гедройця про тісне партнерство Польщі, України, Литви і демократичних сил Білорусі зараз стають винятково актуальними. За словами Павла Ковалю, для майбутнього важливо, наприклад, чи Росії вдасться переконати США у співпраці проти експансії Китаю. Якщо таке станеться, то ціною буде більша свобода для Москви у веденні своєї політики у Східній Європі.

Ринок збуту

У межах конференції експерти зробили також своєрідний огляд східної політики окремих західних держав. Так, цей напрям політичної активності завжди присутній у Німеччині. Там зосереджуються на Росії, оскільки саме від неї очікують найбільше загроз та шансів. Така позиція в різні часи може змінюватися, однак полягатиме завжди радше на коригуванні, аніж на радикальних кроках. Таке корегування відбувалося під час президентури Дмитра Медведєва та на початку нападу Росії на Україну. У першому випадку не справилися очікування демократизації, у другому — сама агресія була неприйнятною. Водночас відповідь Берліна на виклики, пов'язані з Москвою, незмінна — це діалог і встановлення економічних зв'язків, які вважаються стабілізатором взаємних відносин. До плюсів можна тут зарахувати те, що після 2014 року Німеччина все-таки почала зауважувати суб'єктність України і передавати досить значні кошти на її демократичний розвиток.

Ще більш стриманою виглядає Франція. Париж дотримується концепції про те, що світом повинні управляти суб'єкти — держави з найбільшим економічним та військовим потенціалом. У цьому колі французька влада бачить як себе, так і Москву. Така позиція передбачає необхідність поділу світу на зони впливу. А це зближує Францію та Росію. До того ж, французи переконані у тому, що слабкість ЄС береться з постійного розширення блоку і відсутності чітких кордонів. Це, знову-таки, співпадає з політикою Росії — у Кремлі постійно говорять про небезпечне наближення ЄС та НАТО до РФ. У зв'язку з цим Париж не був зацікавлений активними діями щодо України, хоча з огляду на потенційний ринок для французької продукції це поступово змінюється. Тут важливим сегментом торгівлі є військова техніка. Експерти підкреслювали, що загалом Франція не вважає, що її інтересам загрожують події на російсько-українському кордоні. Насправді їй було би навіть вигідно, аби цей конфлікт залишався замороженим, тобто аби тривали певні воєнні дії, але загалом рани би зарубцьовувалися, а між сторонами розвивалася би якась форма міжлюдських та економічних зв'язків. У такому стані Україна мала би заблокований шлях до інтеграції з ЄС, що співпадає з цілями французької геополітики.

У безпосередній близькості Польщі та України теж немає особливо оптимістичних для Києва варіантів. Наприклад, сусідня Чехія довго ігнорувала відносини з українською владою, зосереджуючись на Росії. Ще одна аналогія — це події після 2014 року, коли після реформ і зближення із Заходом на Україну почали дивитися як на перспективний ринок збуту товарів. Перегляд чеської позиції постійно триває, прикладом чого може бути хоч би відсторонення Росії від інвестицій в атомну енергетику або висилка дипломатів після шпигунського скандалу. Нова влада Чехії у своїх коаліційних документах прямо заявляє, що прагне більше зосередитися на цінностях на кшталт прав людини, за чим ідуть і записи про перегляд відносин із Росією та Китаєм. Це — плюс.

Дуже стриманою є також Словаччина. З огляду на те, що промисловість цієї держави різко розвинулась у радянські часи, вона й досі орієнтована на тісні зв'язки з Москвою. Україну натомість у публічному просторі найчастіше презентують тут як нестабільного партнера.

А про позицію Угорщини говорить хоча би те, що її уряд купив російську вакцину проти коронавірусу «Спутнік». До того ж — інвестиції Кремля перевищують у цій країні західні. У контексті України важливим є те, що Будапешт, як і Москва, звинувачує Київ у нібито переслідуванні представників меншини (у цьому випадку — угорської, РФ говорить, відповідно, про росіян).

Огляд зовнішньої політики, представлений на конференції, радше не є обнадійливим для України, виснаженою тривалою російською агресією. Виходить, що багато правди є у нещодавніх словах президента Володимира Зеленського. Дійсно, Київ має друзів, але у збройному конфлікті мусить розраховувати лише на свої сили та армію. Ну й бажано, аби друзі дивилися на тебе як на щось більше, аніж просто ринок збуту. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото — скріншоти з відео

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Запрошуємо на «Крилаті риби»!

Фото з архіву Дарини Попіль (авторка – Ольга Кучерявих)

Щиро запрошуємо 21 грудня на презентацію збірки поезій «Крилаті риби» письменниці та редакторки нашого тижневика Дарини Попіль.

«Крилаті риби» — це другий літературно-мистецький проєкт Дарини та художниці Софії Філіпчук. Перша книга творчого тандему, «Сезони сн(л)ів», вийшла у 2017 році та була презентована на 24-му львівському Форумі видавців.

«Крилаті риби» — це своєрідний магічний реалізм, що раптово стає справжньою магією. Поезія другої збірки Дарини Попіль — багаторівнева, складна і проста водночас. Книга поділена на 5 тематичних розділів, у кожному з яких читач знайде свою оптику Всесвіту.

«Крилаті риби» розмовляють із природним і надприродним, видимим і невидимим, роздумують про вічні речі: місце любові у нашому світі, чоловічі і жіночі ролі, їхню справжність або маски.

Нова книга авторки акцентує увагу на дивній та непростій емігрантській долі, її викликах, досвіді, пригодах, адже письменниця, наче та крилата риба, літаючи-мандруючи, балансує поміж життям у трьох країнах.

«Крилаті риби» — це міцний коктейль із візерунків слів та чарівних ілюстрацій, подорож найпотемнішими закутками душі та серця. Книгу надрукувало львівське видавництво «Свічадо».

Її «прем'єра» відбулася у рідному місті авторки — Львові, у межах цьогорічного 28-го Форуму видавців. Варшавська презентація збірки «Крилаті риби» пройде 21 грудня в Українському домі (вул. Заменгофа 1). Початок — о 18:00.

«Андріївські вечорниці» у столиці

Розважальна вокальна студія «Мальва» запрошує на «Андріївські вечорниці», які відбудуться 18 грудня у приміщенні Українського дому у Варшаві. У програмі заходу — співи, гадання (ворожіння), забави та почастинок. Кількість місць обмежена.

Участь у вечорницях платна — 20 злотих. Дізнатися деталі та забронювати собі місце можна за телефоном +48 695 544 531 (Ярослав).

Україна на різдвяному
благодійному ярмарку у Варшаві

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України

28 листопада у Варшаві на стадіоні PGE Narodowy відбувся щорічний благодійний різдвяний ярмарок. До заходу традиційно долучилися й українці. Посольство підготувало стенд, на якому гостям пропонували скуштувати фірмові страви та напої — борщ, випічку, каву та інше. Можна було також послухати українських пісень чи придбати подарунки.

Зібрані під час ярмарку кошти підуть на допомогу лікарням і дітям. Міжнародний благодійний ярмарок уже понад десять років організовує Асоціація подружжів глав дипломатичних місій у Польщі.

Відзначення 425-річчя Берестейської унії
у Любліні

28 листопада у Любліні відбулися урочистості з нагоди вшанування священномученика Йосафата Кунцевича та 425-річчя підписання Берестейської унії. Про це інформує сайт Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ.

Божественну літургію в костелі св. Йосафата очолили митрополити: перемисько-варшавський Євген Попович та люблінський Станіслав Будзін, спільно з ієрархами греко-католицького і римо-католицького обряду.

— Цю важливу річницю наша громада відзначає разом із вірянами римо-католицького костелу, — говорив парох греко-католицької парафії у Любліні, отець митрат Стефан Батрух. — Особою, що символізує поєднання двох традицій, є Йосафат Кунцевич, який віддав своє життя, аби католицька церква могла бути єдиною та водночас — різноманітною. Він твердо вірив, що церква сильна тоді, коли вона — цілісна, свята, вселенська, відкрита до різних націй, мов і традицій.

На завершення літургії посол України Андрій Дешиця вручив орден князя Ярослава Мудрого V ступеня о. Стефанові Батруху (більше про це читайте на 1 сторінці тижневика).

Нагадаємо, що у 1596 році на синоді в Бресті-Литовському була укладена церковна унія між католицьким костелом і православною церквою. Деякі православні визнали папу римського главою та прийняли католицькі догмати, зберігаючи візантійський літургійний обряд.

«Джерела — українські традиції
та трансформації» у (Ву)Орлі

Фото з фейсбук-сторінки організаторів

21 листопада у центрі культури у підляському селі Орля (місцеві жителі вживають назву Вуорля) відбувся захід «Джерела — українські традиції та трансформації». Виступили фольклорні колективи з регіону, зокрема «Малинки» з Малинник, які показали обряд обробки льону. На завершення на сцену вийшов фолк-гурт «Черемшина» з Черемхи.

«Численна публіка та теплий прийом показують, що, попри важкі часи, пов'язані з пандемією та надзвичайним станом, необхідно зберігати циклічність та організовувати такі зустрічі», — пишуть на своєму сайті організатори концерту, Союз українців Підляшшя.

Дискусія з нагоди 30-річчя референдуму
за незалежність України

Бюлетень для голосування на референдумі, що відбувся в Україні 1 грудня 1991 року, містив текст Акту проголошення незалежності, ухваленого Верховною Радою 24 серпня, та лише одне питання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?» із двома варіантами відповіді: «Так, підтверджую» або «Ні, не підтверджую». У референдумі взяли участь 84,2% громадян, ствердно на це питання відповіли понад 90% із тих, хто голосував. Не було жодного регіону, жодного населеного пункту, де ідея незалежності не знайшла би підтримки більшості мешканців. Слід додати, що позитивну відповідь дало українське населення незалежно від національної приналежності.

Вже наступного дня, 2 грудня 1991 року, появу на карті нової держави підтвердили Польща і Канада, а 4 грудня — Литва і Латвія. Рішення про визнання України незалежною ухвалили тодішній прем'єр-міністр РП Ян-Кшиштоф Белецький.

Саме цей політик був учасником тематичної дискусії, яка відбулася 1 грудня у Вроцлаві.

▲ Ян-Кшиштоф Белецький

Фото з фейсбук-сторінки Колегії Східної Європи імені Яна Новака-Єзьоранського

Вітаючи учасників заходу, мер міста Яцек Сутрик розповів про деякі з найважливіших аспектів присутності незалежної України на карті Європи. Він зазначив, що у столиці Нижньої Сілезії проживають зараз близько 100 тисяч українців, які впливають на його розвиток. Про польсько-українське сусідство згадав теж віцеміністр закордонних справ Марцін Пшидач. Політик наголосив, що протягом останніх тридцяти років, незалежно від того, хто був у Польщі при владі, всі уряди підтримували ідею вільного і незалежного східного сусіда, результатом чого були конкретні дії та рішення, особливо у важкі моменти, під час обох Майданів чи з початком війни Росії проти України.

Саме за цю допомогу подякував посол України Андрій Дешиця. «Ці тридцять років — важливий етап в історії розвитку України. Я радий, що за цей період ми неодноразово отримували підтримку від польської держави та поляків. Ми відчували вашу допомогу в найважчі моменти, наприклад, під час Помаранчевої революції», — сказав дипломат.

Посол України виступив також під час самих дебатів, доповідачами яких були свідки цих подій, політики та експерти, які аналізували минуле та перспективи розвитку польсько-українських відносин.

Історик Ян Маліцький, який є ініціатором заснування Центру Східноєвропейських студій при Варшавському університеті, нагадав про події в Білорусі та Україні у грудні 1991 року, де очільники Росії, Білорусі та України ухвалили рішення про завершення існування Радянського Союзу. «Президент Леонід Кравчук відчував підтримку народу, а не лише політичного класу, під час створення вільної української держави», — зазначив директор Центру Ян Маліцький.

Про «закулісся» рішення польського уряду визнати Україну незалежною розповіла Богуміла Бердиховська. Польська публіцистка багато уваги також приділила впливу суспільно-політичного видання «Культура», що виходило в Парижі, на спосіб мислення про відносини поляків із сусідніми народами зі Сходу. «Кожен, хто думає про Україну, посилається на традицію Єжи Гедройця, який стверджував, що вільна Україна може бути хорошим партнером для Польщі», — зазначила Богуміла Бердиховська.

Експрем'єр Польщі Ян-Кшиштоф Белецький (на фото), своєю чергою, згадав про свій візит до Вашингтона у вересні 1991 та про зустріч із американським президентом Джорджем Бушем.

«Я спитав тоді його, що він думає про незалежність України. Він був підготовлений до розмови. Мав при собі на аркушах записи з відповідями на різні питання. Однак виявилось, що там нічого не було про Україну. Це анекдотично показує, як ми тоді «вийшли уперед» із питання визнання її незалежності», — розповів Ян-Кшиштоф Белецький, згадавши і про найбільший промах президента США. Йдеться про його промову 1 серпня 1991 року в Києві, за декілька місяців до проведення референдуму та за три тижні до проголошення незалежності України від Радянського Союзу, коли Джордж Буш застерігав українців від «суїцидального націоналізму».

Ян-Кшиштоф Белецький також розповів, що Канада мало не стала першою країною, що визнала українську незалежність. «На цьому сильно наполягала діаспора, яка мала там міцну позицію», — пояснив експрем'єр.

У зустрічі також взяли участь Патриція Матуш — проректорка Вроцлавського університету, Марія Гурська — українська журналістка телеканалу «Еспресо», Павел Коваль — польський політик та політолог, Микола Княжицький — український журналіст, народний депутат та інші.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Діаспора має своє завдання у боротьбі з Росією

В онлайн-режимі 3 грудня відбулася зустріч із Євгеном Чолієм – очільником громадської організації «Україна-2050», в минулому – президентом Світового конгресу українців, юристом. Дискусія була присвячена внескові діаспори в утвердження української державності.

У зустрічі з Євгеном Чолієм взяли участь лідери Об'єднання українців у Польщі, зокрема його голова Мирослав Скірка, секретар Головної управи Мирослав Купич, член Головної ради і віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич, голова кентшинського гуртка Андрій Сидор. У розмові з гостем вони ставили запитання про оцінку теперішньої київської влади, можливості підтримки України на міжнародному рівні, значення подвійного громадянства тощо. Євген Чолій підкреслив, що ключове завдання діаспори – це і надалі переконувати міжнародну спільноту у тому, що Україна фактично забезпечує мир і стабільність у світі, особливо при ймовірності чергового військового вторгнення Росії. Якщо вона програє, то Кремль ітиме далі, намагаючись підкорити якусь меншу державу НАТО. Хоча члени Альянсу зобов'язані захищати одне одного, нині, як зауважив Євген Чолій, невідомо, чи так би сталося. Захист Литви чи Естонії міг би означати спалах III Світової війни, тому НАТО могло би дійти висновку, що не хоче такого сценарію. А це заохотило би Росію до подальшої агресії. «Це показує, що Європейський Союз повинен допомагати захищати Україну, також в інтересах своїх мешканців», – відзначив Євген Чолій.

Відповідаючи на одне із запитань, він висловив сподівання, що Україна вирішить питання подвійного громадянства, що би дозволило закордонному українству активніше включатися в побудову потенціалу держави. Адаже такий статус міг би заохотити різних експертів повернутись на якийсь час на Батьківщину і попрацювати для її розвитку. Гість зауважив також, що від початку війни для кожного українського уряду неймовірно складним є захист в умовах порушення Росією всіх можливих угод. При цьому, без огляду на те, хто представляє офіційний Київ, останніми роками влада послідовно реформує державу та нарощує потенціал до захисту. Це помічає західний політичний, експертський та економічний світ. Тому, на думку Євгена Чолія, нині варто бути особливо обережним у критиці українських керівників. Це не означає, що треба закривати очі на їхні помилки – але варто пам'ятати, що кожному підтриманню іміджу Києва сприяє Кремль.

Досягнення діаспори

У доповіді, представлений в час конференції, Євген Чолій підкреслив, що

Принт-скрін з події

одним із найбільших успіхів часів його президенства у СКУ було повернення громаді українського Народного дому у Перемишлі. Щоби прискорити вирішення цього питання, Конгрес у 2010 році провів там свої річні збори, на яких мер міста запевнив, що справу залагодять якнайшвидше. Через сім місяців Народний дім офіційно передали Об'єднанню українців у Польщі.

Гість зауважив також, що відновлення української незалежності, тридцять річницю якої відзначали цього року, мало велике значення і для функціонування діаспори. Вона стала суб'єктом, який має коріння у конкретній державі, а не на території, підпорядкованій Радянському Союзові чи комусь інше. Внесок закордонної громади у цей подвиг, своєю чергою, – це постійна та активна підтримка борців за незалежність України.

Євген Чолій підкреслив, що за шестирічний період російської агресії (2015-2020 роки) Міжнародний валютний фонд надав Україні кредитів на 12 мільярдів доларів США. Цікаво, що за цей самий час українські мігранти своїми переказами перевели у фінансову систему держави понад 74 мільярди доларів. Крім цього, діаспора, зокрема й СКУ, сприяла побудові дипломатичних установ України в Канаді та США, наданням західним світом технічної, гуманітарної та військової допомоги, підтримала санкції проти Росії. Закордонне українство було активним

і у справі звільнення українських політичних в'язнів у Росії, протидії порушення Кремлем прав людини в окупованому Криму, на Донбасі та в самій РФ. Діаспора постійно активно реагує на поширення Москвою інформації про Україну як про «державу, що не провалилася» (failed state) та сприяє популяризації правдивих повідомлень про реформи та прогрес. Закордонна громада також підтримує прагнення України щодо інтеграції і членства у Європейському Союзі. У результаті, як підкреслив Євген Чолій, зараз ЄС є найбільшим торговельним партнером України – обсяг цього сектору станом на 2020 рік становив майже 41% загального обсягу торгівлі України зі світом.

Таку активність «оцінила» Росія. Конгрес визнали там небажаною організацією, і в судовому рішенні прискіпливо перерахували причини. Серед них згадується, що Євген Чолій, коли був президентом СКУ у 2013-2018 роках, здійснив 147 подорожей до 51 країн світу, де відбулося близько 1500 двосторонніх зустрічей, під час яких він називав основною діяльністю організації захист територіальної цілісності України від російської агресії і закликав до вживання ефективних заходів у зв'язку з окупацією Криму та Сходу – включно з наданням військової допомоги, посиленням санкцій і припиненням побудови газопроводу «Північний потік-2». «Усі ті факти і статистичні дані повинні насамперед нам дати відчуття, що дія-

спора є інтегральною частиною українського народу, і вона здатна суттєво допомогти у розбудові держави», – підкреслив на зустрічі Євген Чолій.

Подальші плани

Діяч СКУ зауважив також, що, попри загальну підтримку, західні лідери, на жаль, досі повністю не усвідомлюють, що план Путіна виходить далеко поза Луганську та Донецьку області і Крим. Він має на меті підкорити всю Україну і відновити російську імперію. Тому, на думку Євгена Чолія, діаспора, зокрема українці у Польщі, повинна продовжувати свою адвокаційну роботу. Треба, аби міжнародне співтовариство вжило конкретних заходів саме щодо членства України в НАТО. Ще одна мета – це не допустити постачання Росією газу до Європи в обхід України й відповідно – використання газопроводів як геополітичної зброї. Ще одне поле діяльності діаспори – заохочувати Захід заборонити Кремлю користуватися системою SWIFT, яка служить до світових міжбанківських платежів, якщо Росія не припинить окупацію України після визначеного періоду.

Євген Чолій процитував також статистичні дані американських експертів: скільки Москва вкладає у свою дезінформаційну політику у світі. Кремль на таку мету видає 1,4 мільярдів доларів на рік: на своїй території та закордоном. Таким чином, пропаганда транслюється 600 мільйонам людей у 130 державах світу, 37 мовами. Боротьба з нею – це ще один виклик для 20-мільйонної української діаспори. Для цього можна задіювати, наприклад, фейсбук, яким нині користуються майже 3 мільярди людей.

При нагоді, Євген Чолій подякував усім, хто приєднався до медіамоніторингу організації «Україна – 2050», яка має на меті якраз боротьбу з дезінформацією щодо України та її діаспори. Станом на сьогодні місія нараховує 166 членів зі 56 країн світу, зокрема і з Польщі, які на громадських засадах здійснюють моніторинг 42 мовами та протидіють російським фейкам.

На завершення зустрічі Євген Чолій запевнив, що готовий найближчим часом приїхати до Польщі та поговорити про спільні кроки у адвокаційній діяльності задля інтересів України, а також про співпрацю з організацією «Україна-2050». Голова ОУП Мирослав Скірка зауважив, що гарною нагодою для такої зустрічі можуть бути 75-ті роковини акції «Вісла» наступного року. ■

У Сеймі про кошти освіти

У Польщі в 2021 році на нацменшинне навчання було виділено 436 млн зл. Такі дані Міністерство освіти та науки представило на засіданні Сеймової комісії нацменшин.

Така державна субвенція – на 13 млн більша ніж минулорічна, і на 39 млн – ніж два роки тому. Це позитивний крок, зокрема, коли навколо все дорожчає. Однак, лише врахування шоразу вищої інфляції і зростання майже всіх видатків могло б дати справжній образ підтримки освіти молодих українців

чи кашубів. З іншого боку, меншинні лідери роками повторюють, що проблемою не є кількість державних грошей, а спосіб їх розподілу. Органи самоврядування, які отримують кошти і забезпечують основні потреби (клас, дошка, вчитель), можуть решту грошей витратити довільно.

У звіті Міністерство наголошує, що середня сума освітньої субвенції, яку додатково нараховується на нацменшинного учня, становила у 2021 році майже 5,8 тис. злотих і була в межах 1 тис. злотих більша ніж два роки тому.

Величина німецької громади сприяє тому, що 54 % суми освітньої субвенції потрапляє на навчання саме їхніх учнів. На кашубів йдуть наступні 34%. На решту меншин призначається набагато менше. У випадку українців, білорусів та ромів буде це приблизно по 3% від загальної суми. Литовці, лемки, вірмени, словаки, євреї та росіяни разом на свою освіту отримують в межах 2% від загальної суми. Водночас треба зауважити, що українська громада не потрапляє до першої трійки за кількістю учнів. Перші тут німці – 48 тис. учнів (хоч від 2019 р. їх стало на 3 тис. менше), потім кашуби – більше 20 тис. (тут ріст на 1000 учнів в порівнянні з 2019 р.) і останні білоруси – 2,5 тис. учнів.

Представники Міністерства освіти звітували й про результати атестату зрілості у 2021 році з рідної мови. Екзамен з цієї мови хотіли скласти білоруси, литовці, українці, кашуби та лемки. У випадку всіх меншин екзамен відбувся успішно, оскільки не було осіб, які би його не склали. Що цікаво, успішно закінчився й іспит з математики, який відбувся литовською мовою. Цього разу це був єдиний з-поза мовних предметів. Минулого року траплялися випадки, що молодь своєю мовою складала екзамени з хімії та біології. ■

Сторінку підготував
Григорій СПОДАРИК

УКРАЇНА

ПУЛЬС
УКРАЇНИЗеленський обіцяє чимало змін
і готовий до розмов з Путіним

Володимир Зеленський втретє виступив перед Верховною Радою України. Президент похвалився своїми досягненнями, а серед основних завдань назвав проєкт «Українська мрія», множинне громадянство, економічний паспорт українця та «Велику термомодернізацію». Зеленський також заявив, що готовий поговорити з Путіним, якщо це уможливить припинення війни, і назвав українську армію найкращою у світі. Кілька разів дісталось на горіхи олігархам.

Зеленський виступив зі щорічним посланням у парламенті 1 грудня. Раніше, під час пресмарафону з обраними журналістами, що відбувся 26 листопада, він оголосив, що на перший день грудня запланований державний переворот.

1 грудня перевороту не сталося, однак увесь урядовий квартал ретельно охороняли поліція та нацгвардія. На акцію протесту під Верховною Радою вийшли представники малого бізнесу. А парламентарі двох найбільших фракцій прийшли зустрічати президента у футболках з надписами. Представники «Європейської Солідарності», партії колишнього президента Петра Порошенка, вдягнули футболки з портретом Зеленського та шефом його офісу Андрієм Ермака, на яких було написано: «Хто з них кріт?». Натомість на одязі депутатів від «Слуги народу» був надпис «За президента! Проти олігархів».

Найважливіше слово: «Вперше»

Зеленський не сказав жодного слова про ймовірний переворот, натомість звернув увагу на іншу дату і зазначив, що 1 грудня 1991 року понад 80 % українців обрали незалежність. Щоправда, президент також заявив, що упродовж тридцяти років не вдалося створити справді незалежну державу.

— 30 років тому ми зробили великий крок. Але не пішли далі. Ми відновили, проголосили, обрали й здобули незалежну Україну. Але так і не почали її будувати. Незалежну від чужого впливу та чужих інтересів, — сказав Зеленський.

На самому початку промови дісталось також олігархові Ахметову, щоправда, прізвища бізнесмена президент не озвучив. У завуальованій формі Зеленський підкреслив, що незалежна держава — це така, «...де політики працюють на 100% громадян, а не на 20% ВВП одного громадянина».

У всякому разі, за словами Зеленського, посправжньому незалежною Україна стала лише зараз: точніше — в останні два з половиною роки, тобто, з початком його президентства.

Далі Зеленський почав перераховувати, що вже зроблено і чого можна очікувати найближчим часом. Відлік розпочався з 24 мільйонів щеплень проти COVID. Але він одразу зазначив, що не хоче, щоб найважливішими словами його виступу були «ковід» і «локдаун».

Я хочу, щоб це була головна асоціація з нашою країною — я хочу, щоб поруч зі словом «Україна» завжди було слово «вперше», — підкреслив президент.

Уперше, за словами президента, підвищився рівень економіки до рекордних показників, які сягнули 190 млрд доларів, а також зменшився державний борг до рівня нижче 50% ВВП, впроваджені низькі кредити для малого та середнього бізнесу, які «опустилися нижче 10%».

Втім, це ще не все. Президент оголосив про початок програми «Українська мрія», завдяки якій громадяни можуть отримати кредити під 5% у гривнях. Крім того, у 2022 році має розпочатися «Велика термомодернізація», тобто утеплення тисячі будівель. Якби це вдалося реалізувати, це дійсно означало б свого роду революцію.

Однак, це не кінець, адже Зеленський хоче подати до парламенту проєкт Закону про економічний паспорт українця. Цей документ передбачає, що плата за використання природних ресурсів буде накопичуватись на рахунках дітей. А кошти ці зможуть піти на оплату за їхнє навчання.

Лікарям обіцяють суттєве підвищення зарплат, військовим — надати житло. Загалом, усім буде краще жити. І коли президент перераховував послідовні досягнення та обіцянки, депутати його фракції відповідали бурхливими оплесками.

Зеленський не боїться розмовляти з Путіним

— Вісім років триває війна на Донбасі. Вісім років, як Росія анексувала Крим. І я не боюся говорити всім, і говорити прямо росіянам. Саме тому, водночас, я не боюся прямої розмови з ними. Ми не боїмося прямого діалогу, — зазначив Зеленський.

Президент заявив, що війну неможливо завершити без прямих переговорів, це також позиція західних партнерів України.

Проблема, однак, у тому, що зовсім нещодавно Кремль вкотре заявив про відсутність підготовки до переговорів між Зеленським і Путіним. Крім цього, росій-

ська сторона стверджує, що війна на Донбасі від самого початку була внутрішнім конфліктом, тому Києву варто вести розмови безпосередньо з очільниками самопроголошених республік.

Зеленський подякував європейським державам, які підтримують Україну, але також додав, що серед них є ті, які лише прикидаються, що нібито підтримують нас.

— Всі нас підтримують, але ніхто, крім нашої армії, нас не захистить. Це правда. І ми повинні зізнатися, що без нашого війська ми не зможемо зупинити війну, — додав Зеленський, підкреслюючи, що українська армія — найкраща у світі.

Президент нагадав про участь українських військових в операції з евакуації людей з Афганістану, який «увесь світ аплодує стоячи». Зеленський також похвалився, що під час його президентства було збільшено оборонний бюджет країни.

— У межах цих коштів ми вперше запускаємо комплексну ракетну програму, програму відновлення українського флоту, створення кібервійськ в Україні. Вперше за період незалежності держава буде літаки «Антонов» Ан-178 для своєї армії. Вперше розпочинаємо в Україні будувати військовий завод з виготовлення сучасних дронів, — підкреслив президент.

Дійсно, в оборонній галузі наявні зміни. Україна співпрацює з Туреччиною, яка постачає їй бойові безпілотники Bayraktar, і обіцяє побудувати в Україні завод по їх збірці. Але це двостороння співпраця, адже український завод «Мотор Січ» постачає турецькому виробникові авіадвигуни для наступного покоління набагато більших за розміром безпілотників. Крім того, Туреччина будує корвети для України. Також було підписано угоду з Великобританією щодо будівництва ракетних катерів. А США постачають патрульні катери.

Президент підкреслив, що цього року Україні вдалося відновити міжнародну увагу до анексованого Росією Криму завдяки саміту Кримської платформи. Була прийнята Стратегія деокупації та реінтеграції Криму, а також Закон про корінні народи.

Відкритим залишається питання про те, як виглядатиме діяльність Платформи на практиці? Після саміту про цю ідею чути досить мало, хоча перед самітом лунали обіцянки, що Кримська платформа діятиме на постійній основі.

Множинне громадянство не для всіх

— Важлива складова нашої міжнародної політики — підтримка світового українства. Я знаю, наскільки важливим для українців, що мешкають у США, Канаді, ЄС, є питання множинного громадянства. Сьогодні я вношу відповідний законопроект на розгляд парламенту. Нас 65 мільйонів. Вперше українці з усього світу будуть відчувати себе не діаспорою, не просто людьми «українського походження», а українського громадянства! Рівними українцями.

Це питання було у передвиборчій програмі Зеленського, однак вирішення проблеми не увінчалось успіхом. Зеленський вже подав пакет із п'яти законопроектів для реалізації ідеї множинного громадянства.

Однак на практиці, всупереч заявам про «65 мільйонів українців у світі», нововведення навряд чи призведе до значного збільшення кількості громадян. Пропозиція президента скоріше спрямована на легалізацію ситуації, коли громадяни України набули інше громадянство, а також здали український паспорт відповідно до чинного законодавства або приховували цей факт.

Втім, «стара» діаспора або, наприклад, українська меншість у Польщі чи інших сусідніх країнах навряд чи скористаються цією ідеєю. Чому? Згідно з пропозицією, два (або більше) паспорти можуть мати особи, які проживали в Україні у 1991 році і пізніше. Для українця з Польщі, а також зі старої діаспори в США та Канаді процедура отримання українського паспорта залишається незмінною і вимагає переїзду в Україну та проживання там кілька років.

У президентському проєкті записано, що українським громадянством не можуть користуватися люди з паспортами, які внесені до списку країн із зони ризику. У їхньому числі, звісно, Росія. Тим не менше, для російських опозиціонерів передбачена можливість отримати український паспорт у спрощеному порядку. І цей пункт ймовірно, також викличе суперечки. ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Онлайн-переговори Путіна і Байдена 7 грудня. Президенти США і Росії Джо Байден та Володимир Путін проведуть переговори у режимі відеодзвінка. «Президенти обговорять низку тем у відносинах між США і Росією, включаючи стратегічну стабільність, кібербезпеку і регіональні питання, а також питання України, — повідомила прессекретарка Білого дому Джен Псаки. — Президент Байден підкреслить заклопотаність США військовою діяльністю Росії на кордоні з Україною і підтвердить підтримку США суверенітету і територіальної цілісності України». Нагадаємо, від представників НАТО, західних та українських розвідувальних служб останнім часом звучали заяви щодо значного нарощування російських військ біля кордону з Україною та ймовірного наступу Росії на початку 2022 року. Президент США запевнив, що готує набір ініціатив, щоб не допустити російське вторгнення. Зі свого боку міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров повідомив, що Росія незабаром висуне пропозиції щодо нового пакту про європейську безпеку, аби зупинити подальше розширення НАТО на Схід. Виступаючи перед ОБСЄ, Лавров сказав, що «архітектура стратегічної стабільності стрімко руйнується». «Військова інфраструктура альянсу наближається до кордонів Росії, жакхливий сценарій військового протистояння повертається», — упевнений Лавров. Він також заявив, що Москва не може миритися з новими військовими загрозами, які виникають на її кордонах: «Категорично неприйнятним є перетворення наших сусідніх країн на плацдарми протистояння з Росією та розміщення сил НАТО в безпосередній близькості від районів, що мають стратегічне значення для нашої безпеки». За словами Лаврова, обіцянки того, що Україна і Грузія стануть членами НАТО, — це «гра з вогнем».

В Україні посилюють карантин. З 6 грудня набирають чинності посилені карантинні правила. Вони торкатимуться насамперед невакцинованих українців. Перебуваючи на вулиці, громадяни повинні мати при собі документи. Ті, хто не отримав принаймні однієї дози вакцини проти COVID-19 або не мають негативного тесту чи сертифікату про одужання, у «жовтому» рівні епідемічної небезпеки не зможуть брати участь у масових заходах, відвідувати кінотеатри та інші заклади культури, спортивні зали, фітнес-центри, басейни, а також бари, ресторани, кафе тощо.

Населення України скоротиться до 22 мільйонів. Інститут демографії та соціальних досліджень Національної академії наук прогнозує, що до кінця 21-го століття населення України скоротиться до 22 мільйонів, і вирішувати цю проблему доведеться за рахунок мігрантів. Заступник директора інституту Олександр Гладун заявив: «Поки що не видно шляхів зупинення цього процесу. Він притаманний більшості країн Європи, які вирішують проблему за рахунок мігрантів. Скоріш за все, так буде й у нас». За його словами, Україна цікавитиме мігрантів з азійських країн, Кавказу, колишніх республік Радянського Союзу, і за рахунок них, можливо, вдасться стабілізувати чисельність населення; наразі ж немає передумов, аби зробити це за рахунок природного чинника. Крім того, каже науковець, на скорочення українського населення впливає і пандемія. У структурі причин смерті COVID-19 посідає третє місце після серцево-судинних і онкологічних захворювань.

У Києві буде найбільший вертеп у Європі. Цьогорічна тема головної різдвяної локації на Софійській площі присвячена ночі, коли народився Ісус Христос, ялинку у Києві засвітять 19 грудня. Основу новорічного дерева створють у вигляді традиційного вертепу, навколо ялинки можна буде побачити фігури Ісуса, Матері Божої, святого Йосипа, пастухів, царів, янголів та колядників. Планується, що цей вертеп буде найбільшим у Європі. Новорічне дерево оздоблюватимуть 10 тисяч прикрас — іграшки червоного та золотого кольорів. Святова ялинка висотою 31 м засяє 10-кілометровою гірляндю теплого світла у вигляді великого купола.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Вшанування пам'яті жертв Голодомору

ВАРШАВА

Молитвою, хвилиною мовчання, покладенням квітів і лампадок до пам'ятного знаку на православному цвинтарі на варшавській Волі українці вшанували пам'ять жертв Голодомору. Серед присутніх були, зокрема, представники Посольства України в Польщі на чолі з послом Андрієм Дешицею та члени української громади, що живуть у столиці. Також у заходах взяли участь учні, які навчаються у місцевому пункті навчання української мови, варшавській школі

«Материнка» та Початковій школі і ліцеї ім. Тараса Шевченка з Білого Бору, які цими днями були на екскурсії у столиці. «Завдання нашої молоді — не забувати цю трагічну сторінку української історії, вшановувати пам'ять померлих, не допустити, щоб подібне сталося у майбутньому», — сказав Андрій Дешиця, який подякував усім за присутність і зазначив, що за будь-яких обставин важливо молитися за жертв геноциду в Україні. ■

Фото Павла Лози

ЛЮБЛІН

У відзначеннях у Любліні, які організувало Генеральне консульство, взяли участь українські дипломати на чолі з консулом Василем Павлюком, представники місцевих органів влади, Українського товариства (УТ) та люблінської громади. Після панахиди, по-

кладення квітів та запалення лампадок біля пам'ятника жертвам Голодомору слово взяли згаданий вище Василь Павлюк, голова Центру міжнародного співробітництва Кшиштоф Становський та очільник УТ Григорій Купріянович. ■

Фото з фейсбук-сторінки Генерального консульства України в Любліні

ГДАНСЬК

Консул України у Гданську Олександр Плодистий разом із українськими дипломатами, духовенством та представниками громади помолвився на Ластовецькому кладовищі. Саме там знаходиться пам'ятник жертвам голоду,

репресій та розселення, до якого учасники заходу поклали квіти і де запалили лампадки. Дипломати поставили свічки пам'яті також у самому консульстві. ■

Фото з фейсбук-сторінки Консульства України в Гданську

ПЕРЕМИШЛЬ

У Перемишлі в соборі Святого Івана Хрестителя відслужили панахиду за померлих під час Голодоморів в Україні. Опісля духовенство та віряни вийшли на прицерковну площу до пам'ятника жертвам Голодомору та запалили свічки. У відзначеннях взяли

участь жителі Перемишля, зокрема почесний консул Олександр Бачик, вчителі і молодь з української школи, представники суспільно-культурних організацій. ■

Фото з сайту Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ

КРАКІВ

У суботу, 27 листопада, у церкві Воздвиження Чесного Хреста УГКЦ відбулася літургія та поминальна панахида, яку відправив протоієрей о. Петро Павлише. До пам'ятного знаку жертвам Голодоморів поклали букети квітів від українців Кракова, Генерального консульства України та польських громадян.

До акції «Запали свічку пам'яті» також приєдналися представники обох народів.

— Я з Перемишля, і, може, саме тому добре знаю, як важливо розвивати порозуміння і приязнь між поляками і українцями, — сказав Марцін, який прийшов покласти квіти. — Я тут — з поваги до друзів-українців, яких у мене багато. Цей букет має кольори українського прапора, але є в

ньому також білі і червоні троянди — як знак нашої підтримки. Я знаю, що дуже багато людей мислить так, як я. На фейсбуці відбудеться віртуальна акція «Запали свічку». Я також до неї приєднаюся.

Не залишилися осторонь і міська влада. 2 грудня краківський Міжнародний центр культури організував зустріч «Великий голод. Про що ще треба розповісти». У дискусії взяли участь професор Богдан Гудь — спеціаліст з українсько-польських відносин і конфліктів у XIX-XX століттях, та Іза Хруслінська — письменниця і громадська діячка, яка активно бере участь у польсько-українських діалогах та співпраці. ■

Фото Світлани Лагуз

Зібрали Павло ЛОЗА і Світлана ЛАГУЗ

ПОДІЇ

ОЛЬШТИН

Українці Ольштина і навколишніх населених пунктів у суботу, 27 листопада, також вшанували пам'ять жертв Голодомору-геноциду в Україні 1932-33 років. У соборі Ольштинсько-Гданської єпархії УГКЦ панахиду відслужив парох о. Іван Галушка. Перед цим учні міжшкільного пункту навчання української мови при Початковій школі № 2 та юнацький вокальний гурт «Сузір'ячко», який підготували Мирослава Четирба-Пішако, Дарія Булка-

Бзіль та Сильвія П'єтнчка, представили вражаючу поетичну програму «Свіча пам'яті». Опісля учасники скорбних заходів пішли із запаленими лампадами до символічного пам'ятного знаку жертвам Голодомору, розташованого біля церкви. Вогники багатьох десятків лампадок привертати увагу всю ніч і горіли ще в неділю вранці, коли віряни прямували до собору на святкове, друге і третє богослужіння. ■

Степан МІГУС

Фото – Збігнев Пішако

КЕНТШИН

Українці Кентшина та околищ приєдналися до акції із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду у неділю, 28 листопада. У місцевій греко-католицькій церкві відслужили літургію та панахиду.

У своїй проповіді парох о. Ігор Гарасим звернув увагу на неймовірні страждання, яких зазнали наші земляки. Їх знищували фізично та психічно. Одні вмирали на самоті у своїх домівках, інші намагалися тікати до міст. Відомі численні випадки канібалізму.

«Їх позбавляли хліба не тільки насушного, але й духовного. Наслідком геноциду, окрім фізичного вбивства мільйонів людей, стало руйнування традиційного українського устрою життя. Голод став зброєю масового біологічного знищення, на довгі десятиліття порушив генетичний фонд народу, призвів до морально-психологічних змін у свідомості українців. Традиційна культура та народні звичаї зазнали деформації», — сказав о. Ігор. ■

Андрій СИДОР

Фото автора

Гіжицько

Фото з фейсбук-сторінки Гуртка ОУП в Гіжицьку

Круклянки

Фото з сайту cerkiew.eu

Бартошиці

Фото з фейсбук-сторінки

Гурово-Ілавецьке

Фото з сайту cerkiew.eu

Лідзбарк-Вармінський

Фото з фейсбук-сторінки парафії

Учні приєднались до вшанувань

На **Вармії і Мазурах** вшанування пам'яті жертв Голодомору, як і в інших регіонах Польщі, відбувалося переважно у святинях. Честь трагічно загиблим унаслідок сталінських репресій віддали також учні місцевих українських шкіл:

у Гурові-Ілавецькому та Бартошицях. До цього заходу підготували інформаційні дошки, молодь декламувала вірші та запалила свічки пам'яті. Поетично-музичні виступи з події можна подивитися на фейсбук-сторінках шкіл. У Гу-

рові-Ілавецькому серед почесних гостей були ольштинсько-гданський владика УГКЦ Аркадій Трохановський, консул України в Гданську Олександр Плодистий, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич та інші. ■

Григорій СПОДАРИК

Мої мамця дома, а я в Гамериці...

Емігранты до Гамерики іхали за добробытом, але о іхні гамерицкі біді тіж треба речы слово. Тат, так, не лем місяц має темны страны, красньні и ясно сьвітит лем кед повня. Часом ест и так, же хоц повня, то хмары го закрыют и дороги не видно. З Гамериком ест подібні (зрештом, не лем з ньом), на гамерицкі землі она предкам нашым юж не все так красньні „сьвітала” як товды, кед ишы дома были. Часом, хоц лем кус місяця видно, ест добрі, а сут дны, в котрых вцалі його сьвітла не є, так як и в Гамериці того так міцно приобіцюваного добробыту.

Часом біда не кінчыла ся зара-зіцька по поставліню ноги на гамерицкі землі. Памятате, як не раз нашим на палубі было «добрі». Біда лем живых діткнути може, баба Параска часто повтаряли, же лем по смерти нич злого юж на человека не приде, а за жытя можна ся вшыткого сподівати. Тоты, котрых тлінны останкы приняло море, были юж вільны од туземных згрызот. Жывы мусіли ім на проти вийти и лице выставити, на стрічу з гамерицкым лихом часто ишли з высоко піднесеным челом. Нова земля, новы згрызоты. Пан и Лемко плыли том самом шыфом, але нашому емігрантови было непорівнявальні тяжше. Пан так свое сошества зо шыфы описал: *От пришо ес юж до меты, корабель стоїт в посльіднім порті, зо вшыткых стран обступили го малы лодкы, а ты зо сільом на языку и якбы з деревяныма ногами стоїш отуманений на палубі и по хвилі в умі сам себе ся зьвідуєш: «По што-м ту плыл?» Ба, зышо ес на тверду землю, але ишы ся ти здає, же земля під тобом скаче; боїш ся крок зробити, бос інакше юж звык рівновагу імати. (...) Солена вода тівко разы ня обрызгала, же мої лахы на мі юж ствердли. Бог знає кілко фунтів в ним соли, помішаной з порохом камінного угля! Чую ся якбым мал шкарупу таку як мавжа.*¹

Чыстилище

Но штож, хтіла бы душа до раю, а в Гамериці на ню чыстилище ждало. Здоровых емігрантів малыма кораблями перевозили на: *Pha das Florres (Острів Квітів), находили ся там еміграційны хыжки, сідили сме в них два тыжні, бо назберало ся ту юж дуже емігрантів.*² То коротицкій и деликатний опис квантаннны. Дигасінські плыл до Бразилії, але Сполучены Штаты Гамерики тіж мали свій *Острів Квітів*. Гамерика нияк не принимала хворых, зрештом, не лем іх. Гамерикане мали листу осіб нежданных в Сполученых Штатах. Не принимали тых, котры ту скорше были и вспіли юж зла натворити, и записано іх юж в гамерицкі поліційні картотеці. В Сполученых Штатах двері тіж были юж заперты и перед тьма, котры в Старім краю на бакер з правом жыли, а вістка о тім за Широке Море дішла. Гамерика свої границі заперала и перед божевільныма людьми, а хворых, кед по квантанні не оздоровіли, назад до Старого Краю одсылаю.

Квантанна неедному емігрантови потрібна была не зато, же хворіл, але зато, же барз был ослаблений тяжком подорожом и з причыны злого оджывляня ся в дорозі. Тоты, котры на піше до моря ишли, барже збідуваны и збіджены, потрібували більше часу, жебы дійти до яких таких сил. Не важне ест до якої Гамерики дідове наші приплыли, Північна ци Полуденна - еден то чорт, мусіли перейти през таке само сито и все мусіли быти здоровы. В обох сіяно іх ишы през чысто інше решето: *На листу спису и вшелякы іншы документы лем з-під лоба зыркали и*

*скоро пішли смотріти, ци приіхали до них дакы красны жены. Гарцы дівкы вказували си пальцями. Тоты паниска выбивали ся спосеред чорного народа сонцом спаленого, збідуваного и обдертого. Кед на похороні шануваного мужа дахто загал бы скочного козака и гуляти почал, менше бы ня тото разило, ніж поведінка тых урядників.*³

Наїст ся го біда, хто не зна языка

Зразу голосно ту повічме, же Гамерика не для вшыткых была райом. Сьпіванка не циганит, в Гамериці до гнеска так ест, же: *наїст ся го біда, хто не зна языка*, зрештом, не лем там правило тото діяло и діє. Адже нашы предкы скоро англицкой бесіды мусіли ся вчыти, кед хотіли з подорожы за Широке Море дакі більший хосен мати. Завдякы ним в нашій бесіді маме гнеска біциклі (не вшыткы Лемкы роверами їздят) и больку (адже пилку). За грошом за Велику Млаку виїжджали не лем мужы, жены тіж, але не вшыткы там за грошом гнали. Неєдна поїхала там, бо добры люде радили, же кед хоче того самого мужа мати, то до Гамерики пильно най іхат. Повідали, же коло ей хлопа крутила ся неедна гамерицка панна. Адже емігранты, складаючы сьпіванку о гамерицкі панні, нич а нич не циганили. Хто бы не захотіл нашого робітного штурмака за мужа ци зятя. Не лем Польку товды біда підкусила, жебы за Руснака за муж піти и лекший жылот мати.

Жены

Подля емігранцкых сьпіванок злі было не лем тым, котры іншой мовы, крім своей, не знали. Може и до мойй теты дакі Гамериканец повіл: *Роби, «грінер блазен!»* Не знам англицкой мовы и не ем в змозі пояснити значыня того «грінер блазен!» Може то перекручене: *Green blazer*, а може што-си чысто інше. Мої тета могли в Нью-Йорку на ті нові фабрики працювати, але того-м не такі істий, як и того ци бунтували ся, же од тяжкой роботы руки ім мліли. Не знам тіж ци страйкували, од родичів знам лем того, же двараз в жытю вшытко стратили. Перший раз за справом краху, котрий не лем в іхнім жытю замішаня великого наробил. За то нияк юж банківцям не вірили и вшыткы ошадности дома тримали. На жаль, не лем добры люде о тім знали и за то доробок тетиного жытя зас перешол в чужы руки. Напад пережыли, але юж нигде не дішли до якої такої тьмы. Гамерицкі землі оддали не лем кирвавицю своей тяжкой праці, тетино тіло в заморскій землі по-гамерицкы зложено.

Гмерил там, де на самоті жыли, в Нью-Йорку, лем листы по них остали, запрошыня и білет на шыфу для няня. За то, же влада людова до Гамерики мого няня не пустила, остали в няньовім молитовнику. Інтролігатор, кед хырбет книжечкы направлял (не знам ци од частой няньовой молитвы о Гамеріку в краю карточкы починали юж перхати), білет на Баторого зро-

бил новом сторінком няньового молитовника. Така «Гамерика». Так по правді то родиче Гамеріку не собі, а нам хотіли вымолити. Гамерика на добре гвошла до нашого жытя, задомовила ся аджи в словнику тых Лемків, котры нигда в Гамериці не были, стала синонімом добробыту. Додам, же повижше: *Така «Гамерика»*, повязане ест не з проспекітом, а з кризисом. Пана кризиса хыбаль нихто не полюбит, а проспекіту каждый голубити бы хотіл. Хто бы перед добробытом ся боронил?

Завдякы теті Анні ріс ем на *Наші книжці* и на *Календарьох Лемко-Союза*, котры тіж од ней сме мали. *Нашу книжку* чытали-сме як біблію од дошки до дошки, была єдином книжком напечатаном мовом, котра припоминала домашню. Од родичів знал ем, же чытати ей треба обережно, бо повно в ней комуністичной пропаганды. Смотте, в Гамериці напечатана, а Союз захваляла, но штож, вільний край, не то што колишний СССР.

Хлопы

Женин прадідо в пенсильванскій гуті при «пайпах» робили, до краю од тамале привезли си столярскы знарядя, пак іх сын был столярком. До недавна не знал ем, же и мій дідо в Гамериці были столярком. Недавно-м ся о тім довідал. В теты Марины на Шлеску (дідо мали три жены, няньо были по перші, а Марина по треті) віділ ем стару шафу, сподабала ся мі, думал ем, же понімецка. Показало ся, же она з Лемковины приіхала, зробили ей мої дідо. Посмотте, нагодом ем ся такого о моім діді довідал, шкода, же гмерли закла-м ся гродил.

Гамерицкы памятки

В женині хыжы остало дуже цікавых родинных памяток, голубленых праві же як мощы. На розкладанім деревянім метрі сут цілі и сантиметры, тасьма мірничка тіж має подвійну мірку, а ест барз мала, тоніся и зграбна. Видно, же долго дідам служыло іхне мірниче устройство, єдно и друге ест барз выслужене, не єден раз и деревяний метер, и полотняна мірка были ренуваны (направляны). Женинын прадідо и прабаба Теонна смотрят на нас зо сыніны. Увічнены сут на великім гамерицкім портреті, фотографію знято кінцём XIX столітя. Прадідо під бородом маюг синяву мушку, ретушом дороблену през гамерицкого фотографа. По них остали нам ишы іншы памятки, привезены з Гамерики. На почесным місці ест в нас голяк и скоряний пасок до його остріня фірмы *Valet Auto Strop*, вісит при дверйох як традиция наказує. Сут в добрім стані, але хто ся гнеска голит таким знарядьом. На паску ишы вшытко мож одшыфрувати, написы вытлочены сут на скорі и выграверуваны на желізні бляшці. Не мусит человек чытати, в руці почує, же то скоряний пасок, мож ишы одчытати, же зроблено го в *U.S.A.* (на метали и на скорі як віл стоїт: *Made in U.S.A.*) 3-за Великої Воды разом з нашыма дідами хыбаль приіхали ишы дві васервагы и єден гобель. То не было

які гобель, а до робліня фрезы, такі з уским ножом и провадницьом на деревяных сьрібах. Яко цінну памятку переховуєме ишы и дідову желізну підкурячку до цигаретів, ци обкладинку білета на шыфу и розкладану желізну підгрівачку на нафту (гнеска повіли бы сме, же туристичну кухню). Она не лем в подорожы была барз придатна. Куплена была быти може в Бремі, так як вельо іншых бляшаных річы, нибы то єдиных, до яких кухаре наливают на шыфі ідло. О такі пропаганді шмуглюючых наших люди до Гамерики довідуєме ся з *Цісаря Гамерики* Мартіна Польока. Тото само нашим предкам бесідували и купці в портовых містах, же кед іх не куплят, істи на шыфі не будут. Туристична кухня напевно ест німецка, то: *Kocher Tablettenauflage Hersteller Erich Schumm Esbil Brennstoff Fabrik*. Стоїт на ній такий власно напис. Кед сьвітла нераз не было, а дітині треба было ідло підгріти (кед з електричного підгрівача до фляшок скорыстати не могли сме) мама нам ей приносили. Горіла в ні нафта зо старинных запасів, а пак олива до лямпад.

Великі емігрант

Не вшыткым емігрантам заморске жытя ишло так як по груді. А хоц бы и так, то нееден до дачого великого дішоу, а як не він, то його діти. Человек, котрому хочу ваш час посвятити, не ест Лемком, але Лемкы за Широком Морьом не одділяют ся муром, так як в нас, од вшыткого, што українське. Добрі, же хоц там за Широком Водом не ділиме ся так остро, як в Старім Краю. Хоч оповісты о великім сыні емігрантів, о єднім з найбільшых гокеїстів сьвіта, о Ваїні Грецкым (*Wayne Gretzky*). Каждый человек зацікавлений гокейом чул о ним. Колиси хыбаль з TV довідал ем ся, же має польскы корені (хыбаль не мушу доповідати в які). Правдом ест, же його родина выїхала з земель, котры до 1795 рока належали до Польщы, але то не значыт, же можна бесідувати о його польскых коренях. Антон Грецкий, дідо найліпшого на сьвіті гокеїсты походил з Гродна, а баба Мария з Підгайців (то невелика місцевість блиско Злочова, на Львівщині). В інтернеті пишут, же його отец ест Білорусином (певні за то, же дідо был з Гродна), але в канадскым фільмі *Waking Up Wally: The Walter Gretzky Story* (котрий оповідає історію борбы Вольтера о поворот до здравля) вказано правду. Кед ишы в шпыталі лежал и до якої такої тьмы почал доходити, зачал бесідувати. Нихто товды не знал о чім радит и чого од них хоче. Англицкий медичний персонал не розуміл го, бо він товды радил лем по-українськы, англичку мову чысто си призабыл. Но штож, наша стара пословиця гварит, же: *Ближша кошеля тілу, як герок*. Декотры бесідуют не о герку, а о гуні, але герок нам ест барже чужий як гуня. Думам, же няньо Ваїна Грецкого, хоц гамерицке мал імя (Вольтер), то домашньою його (адже першом) мовом мусіла быти українська. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

1. *Listy z Brazylii Adolfa Dygasińskiego, specjalnego delegata «Kurjera Warszawskiego»*, Варшава 1891.

2. *Pamiętnik nr 13 6: Pamiętniki emigrantów, Ameryka Południowa*, Nr 1-27, Варшава 1939.

3. *Listy z Brazylii...*

Історія

Підтвердити незалежність

▲ Голосування на референдумі, 1 грудня 1991 року

Головне завдання, що стояло перед звичайними українцями та їх політичними лідерами напередодні 1-го грудня 1991 року, – відстояти незалежність України. І потрібно це було зробити не зі зброєю в руках, а проголосувавши на референдумі. Очікування та результати цього волевиявлення стали несподіванкою як для радянських партіапаратчиків, так і для демократів західних країн.

Тиск Москви

У серпні комуністична більшість в українському парламенті проголосувала за незалежність з умовою, що це рішення буде ратифіковане (підтверджене) через три місяці на референдумі. Це давало можливість, хоч і дуже примарну, комуністам передумати в разі потреби. Тим паче, президент СРСР Михайл Горбачов продовжував наполягати на збереженні Союзу в реформованому вигляді.

З цією метою 17 березня 1991 р. в СРСР провели єдиний референдум – про збереження СРСР як «оновленої федерації рівноправних суверенних республік». Його бойкотували шість республік: Литва, Латвія, Естонія, а також Грузія, Вірменія та Молдова. У Росії понад чверть населення проголосувала проти СРСР – зокрема національні автономії.

В Україні ж одночасно з радянським референдумом за ініціативою Народного руху було проведено опитування. Українців запитали: «Чи згодні ви, що Україна має бути у складі Союзу Суверенних Держав на засадах Декларації про державний суверенітет України». Позитивно на нього відповіло більше ніж 80% опитаних – це на 10% більше, аніж на «горбачовському референдумі». Також визначалось, що законодавство України має першість перед законодавством СРСР.

Михайл Горбачов не вірив у позитивний результат Всеукраїнського референдуму та всіляко тиснув на

▲ 29 листопада 1991 року. Переддень референдуму

Леоніда Кравчука щодо підтримки ідеї входження до «реформованого Союзу». Про це згадував і Кравчук: «Періодично телефонував мені і вперто переконував: наша країна без Союзу неминуче загине. Постійно твердив, що Україні не під силу побудувати власну економіку, адже остаточний розвал колишнього СРСР обов'язково призведе до розриву економічних зв'язків. Були у нього й інші аргументи: «Що ви будете з ядерною зброєю робити? Кнопка ж усе одно в Москві!». Але особливо «давив» Михайл Сергійович на те, що народ України буцімто палко прагне залишитися у федерації братніх народів: «Не робіть дурниць, Леоніде Макаровичу! Ваш референдум неодмінно провалиться – у березні ж 70% проголосували за Союз. Я настрої в Україні знаю...». Останню фразу він повторював постійно».

Особливості агітації

Перед Кравчуком стояв серйозний виклик. Він не лише мав перевершити результати березневого референдуму, але й отримати голоси «за» як мінімум 50% виборців у кожному регіоні України. Інакше легітимність нашої незалежності була би поставлена під сумнів, не тільки в середині країни, але і в Москві, та й, навіть, в очах Заходу. Діяти потрібно було обережно, все ретельно зваживши. Кравчук та його прибічники приділили чимало часу, добираючи слова для запитання на референдумі. Соціологи підказали, що коли людей

запитати не про те, чи підтримують вони незалежність, а чи схвалюють вони Акт проголошення незалежності, прийнятий у серпні українським парламентом, то результати мають бути кращими. Таким чином, схвалення слова «незалежність» парламентом надавало йому легітимності, що приваблювало консервативних виборців. Напередодні референдуму Президія Верховної Ради випустила звернення до населення України з останнім аргументом. Мова була про те, що не підтримка незалежності, означала по суті збереження залежності. Мало хто хотів, щоб їх республіка залишалась залежною від Москви.

Крім того, на 1 грудня були призначені також президентські вибори. Передвиборча кампанія шістьох кандидатів зводилась більше не до агітації за власну персону, а до боротьби за підтримку незалежності на референдумі. Це чудово розумів і тодішній голова Верховної Ради та лідер президентської кампанії – Леонід Кравчук. Як він писав у мемуарах: «перемога на президентських виборах не мала би сенсу, якби Україна не проголосувала за незалежність. Я точно не хотів стати генерал-губернатором якоїсь провінції з управлінням із Москви».

З самого початку передвиборчої кампанії Кравчук агітував більше не за себе, а за незалежність. Така стратегія добре подіяла на виборців. Кількість прихильників незалежності постійно зростала: наприкінці вересня їх було 65%, а на початку листопада – вже майже 70% опитаних і понад 80% тих, хто мав намір проголосувати на виборах. Найважливіше, що їх кількість перевищувала поріг у 70% – рівень підтримки серед українських виборців оновленого Союзу, згідно із березневим референдумом.

У зверненнях до виборців Кравчук робив наголос на економічній незалежності, використовуючи міф про Україну як економічну супердержаву та житницю Європи, що годує Росію та решту радянських республік. Українські газети повідомляли, що експерти «Deutsche Bank» вважають Україну радянською республікою із найбільшим економічним потенціалом.

Історичне волевиявлення

Напередодні референдуму великий вплив мала небайдужа позиція української інтелігенції, зокрема, пристрасне слово відомої письменниці Ліни

1 грудня 1991 року, Леонід Кравчук на дільниці для голосування

Костенко, з яким вона звернулася до громадськості: «Люди! Ось ви в неділю підете до виборчих дільниць, але не думайте, що це ваші кроки. Це вже хода історії!».

Американські і канадські українці, котрі приїхали на Батьківщину своїх предків, щоб допомогти у проведенні історичного голосування, були зворушені тим, що бачили. Христина Лапичак із видання «Ukrainian Weekly» висловила почуття багатьох своїх колег, сказавши кореспондентові «Associated Press»: «Я відчувала, що того дня в усіх цих місцях були присутні душі людей, яким не пощастило дожити до голосування. Там були всі наші предки, усі, хто будь-коли страждав, хто будь-коли мріяв, що їхні онуки побачать волю. Цими онуками є ми».

БЮЛЕТЕНЬ

для голосування на всеукраїнському референдумі

А К Т

ПРОГЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — УКРАЇНИ.

Територія України є неподільною і недоторканою. Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набуває чинності в моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року

«Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?»

«ТАК, ПІДТВЕРДЖУЮ»

«НІ, НЕ ПІДТВЕРДЖУЮ»

Залиште одну із вказаних відповідей, іншу викресліть.

Бюлетень, в якому під час голосування викреслені всі слова «Так, підтверджую» та «Ні, не підтверджую» або не викреслене жодне слово, визнається недійсним.

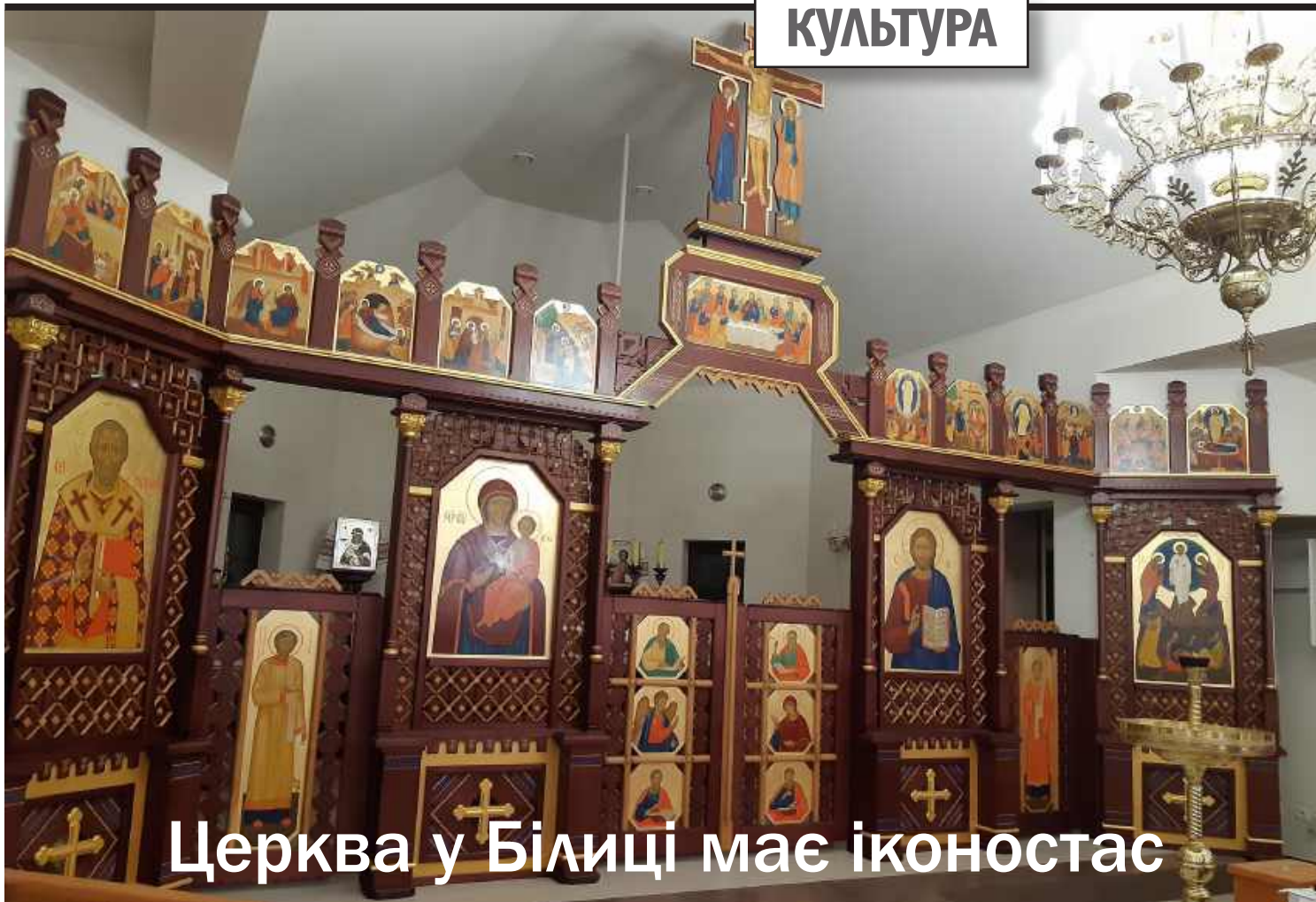
Тоді, 1 грудня 1991 року, 90,32% виборців дали ствердну відповідь на запитання: «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?». Не було жодного регіону, жодного населеного пункту, де ідея незалежності України не знайшла б підтримки більшості громадян. Зокрема, в Криму за незалежність проголосували 54,19%, у Севастополі – 57,07%, у Донецькій, Луганській, Одеській та Харківській областях волю до власної держави виявили понад 80% громадян. В Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Волинській, Рівненській, Житомирській, Київській, Хмельницькій, Черкаській, Вінницькій областях «за» проголосували більш як 95% українців.

Саме Всеукраїнський референдум наділив прийнятий Верховною Радою Акт проголошення незалежності України тією юридичною силою, яка дозволила ствердити: Радянський Союз як об'єкт міжнародного права перестав існувати, а на політичній карті світу з'явилася нова незалежна держава – Україна. Українці 30 років тому підтвердили своє прагнення будувати власну незалежну державу. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК
Фото з сайту golos.com.ua

КУЛЬТУРА

Церква у Білиці має іконостас

▲ Іконостас у церкві у Білиці, виготовлений художниками з України

Святиня у невеличкому селі Білиця, що неподалік Білого Бору, яку тут звели всього за три роки завдяки численним пожертвам парафіян та зовнішніх благодійників, сьогодні немовби наново переживає своє освячення (її добудували у 2014 році). Адже тут встановили іконостас, який вражає своєю вишуканістю – його виготовили художники з України.

Отець Маріуш Дмитерко, парох греко-католицької парафії у Білиці: Іконостас справді захоплює, він бо є тим, що в церкві найважливіше – вводить нас у передчуття неба. Святилище завжди є символом небес, оскільки там – престол, там звершується безкровна жертва. А іконостас через ікони Христа, Богородиці, Святих, празників та всі важливі події з історії спасіння підводить нас до суті того, що відбувається у храмі. Власне, під час Божественної літургії на престолі звершується безкровна жертва, тому іконостас завжди відіграє важливу роль введення нас у таємницю – коли відкриваються царські врата, ми маємо можливість зазирнути до неї. Очевидно, ми своїм зором ніколи цього не збагнемо, ми мусимо це зрозуміти через нашу віру, а іконостас має велике значення у літургійному дійстві, оскільки він допомагає людині зосередитися на молитві. Запрошує також нас споглядати святих, зображених на іконах, щоби ми також ставали святими, прогресували у своєму духовному житті, щоби поборювали наші слабкості, немочі, невдачі та грішність. Аби ми прямували до світла, до того з'єднання із самим Господом Богом, який присутній у Євхаристії у вигляді хліба і вина. Тому ми тішимося, що завершили встановлення іконостасу: церква була освячена ще у 2014 році, од-

нак святиня без престолу й іконостасу не має своєї суті. Адже вони творять літургійний вимір храму.

У ньому схрестились історія та сучасність, оскільки старовинний престол виготовили переселенці з акції «Вісла» для білобурської святині, до якої належали також віряни з Білиці. Згодом у селі створили окрему парафію, побудували храм, до якого й перевезли з Білого Бору престол. Сьогодні виготовлено іконостас, який апелює до цього ж престолу, а отже, й історії українців у Польщі.

Отець Маріуш Дмитерко: Тішити саме той факт, що, коли у Білому Борі літургійне життя переводили до нової церкви, яку запроєктував Юрій Новосільський, то престол та всі з ним пов'язані елементи, тобто кивот, свічники, запрестольний хрест та колони, знайшли своє місце у Білиці – адже жителі цього села довгі роки їздили до церкви саме до Білого Бору. Нині ми з великим сентиментом дивимося на цей престол та кивот, пам'ятаючи атмосферу першої білобурської святині та величаві празники, які там проводилися. У Білому Борі відчувався особливий молитовний дух, який притягував тисячі паломників, і його мовби перенесли до Білиці. Через цей престол ми ніби

читаємо історію українців у Польщі, насильно виселених із рідних земель. Саме наші предки омолодили цей престол, до нього у складний час приносили свої молитви та благання, а нині робимо це ми. Тому, коли чотири роки тому ми з художниками вперше зайшли до храму, аби вони подивилися на святиню і придумали концепцію іконостасу, один із них відразу сказав, що він мусить віддзеркалювати багатство престолу та кивоту. Тож сьогодні цей іконостас вражає багатою орнаментикою, у ньому ми бачимо цілісність – він доповнює престол, кивот, свічники.

Церква у Білиці невеличка, вона певною мірою нагадує каплицю у Білому Борі, яка довгі роки слугувала українцям за святиню. Відвідувачів села вражає її особливий молитовний характер, тут кожен почувається, як у себе дома. Ви вперше відвідали село ще до того, як тут збудували церкву. Які у вас тоді були відчуття?

Андрій Дутка, іконописець зі Львова: Уперше я тут побував у 2012 році, і коли побачив тоді престол, на мене найшла велика хвиля спогадів: така ж різьба, як на ньому, була на образах, які висіли у моєї бабці, що родом із Любачівщини. Пам'ятаю, як малою дитиною я розглядав ці рами, як вони мене зворушували та притягували... Я не міг надивитися на кольори та характер різьби. Тому, побачивши у Білиці цей престол, я відчув, ніби до мене повернулося дитинство.

Тоді лише готували фундамент церкви. Коли кілька років тому до мене звернувся отець Маріуш із проханням розмалювати ікони, у мене не було жодних вагань. Я також відразу знав, що іконостас має відображати історію цього села. Це вдалося зробити завдяки роботі Івана Матвіїва – різьбяр, який виготовив унікальну його конструкцію. Вона поєднує сучасні елементи із традиційними, що створює неповторний характер.

Іван Матвіїв, різьбяр із села Лагодів біля Унева: Коли я побачив цю церкву, то насамперед був вражений різьбою: я знаю місцеву яворівську традицію, але ця – значно багатша. Тому в іконостасі ми використали елементи, які є у пре-

столі. Сам іконостас апелює до кольору престолу: він темний, тож ажурна різьба його оживляє. Якщо ж натомість говорити про матеріал, то ми використали дуб, оскільки він підходить для обробки як геометричної, так і ажурної різьби. Я застосував також капітелі та колони, бо це справжня знахідка – вони дуже багаті формою та пов'язують іконостас із престолом.

Білиця – це невеличке село, неповні тридцять будинків. В Україні таких населених пунктів не буває, отже, коли ви вперше сюди приїхали – здивувалися?

Іван Матвіїв: Справді, я був здивований, але насамперед тим, яка церква мила, тепла, світла та невеличка, а водночас комфортна. Тут дуже вдала архітектура. Беручи до уваги те, що це справді маленьке село, можна говорити про унікальну знахідку – архітектура церкви природно вписується у сільську.

Ваша бабуся родом із Любачівщини – її 1944 року в межах обміну населенням вивезли в Україну, тож ваше коріння – звідси. Певною мірою через іконостаси, яких ви спорудили у Польщі чи не більше, ніж в Україні, ви символічно повертаєтеся до своїх земель.

Андрій Дутка: Справді, тим більше, що українська ікона – це глибинне проникнення в історію та культуру України. І коли понад тридцять років тому я вперше зустрівся з нею, то був захоплений. Це знайомство було настільки сильним, що згодом я і сам почав писати ікони. Спочатку вони давалися дуже важко, оскільки це зовсім інший погляд на мистецтво – скажімо, в авангарді більшій акцент робиться на власному емоційному виразі, а тут навпаки – ми маємо справу із заглибленням у себе. Тому багато сучасних митців не зможуть намалювати ікону, навіть якщо це титуловані професіонали. Це своєрідний феномен, який не оминув і мене. На початку, незважаючи на свою мистецьку освіту, я теж не міг збагнути ікону, однак із часом почав у неї заглиблюватися, і тоді прийшло розуміння власного підходу. Це шлях, який потрібно пройти, який має зв'язок з історією України, тому що українська ікона – це надзвичайне явище, і вона відрізняється від інших традицій. У ній ми можемо прослідкувати глибинний досвід нашого народу, виражений у простій формі. Ми повинні йти до тієї простоти, однак це важкий шлях, оскільки він відображає внутрішню працю над собою.

Це не перший іконостас, який ви виготовили для греко-католицької церкви у Польщі. Ваші роботи можна знайти в сусідньому селі Мендзибоже, а також у Перемишлі, Іданську та Старгарді. А зараз чекає Познань.

Андрій Дутка: У кожному іконостасі я намагаюся віднайти власний шлях до ікони, аби він відрізнявся чи то колористикою, чи то настроєм, а також – щоби він не повторювався. За кожним разом я сам для себе відкриваю певні деталі, які роблять іконостас унікальним.

Отець Маріуш Дмитерко: Ми довго чекали на цей іконостас, він немовби народжувався у наших думках та серцях. Для нас це був також урок терпеливості та молитовного очікування. Тому кожен, споглядаючи ці ікони, хай бачить у них себе – як частинку народу та церкви. Споглядаючи Христа, Богородицю, Святого Миколая, євангелістів, дияконів, постаті, які досягли святості, хай кожен прагне осягнути цю святість також у своєму житті. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

▲ Вшанування пам'яті жертв Голодомору у Білиці

Petro Skrijka
«**Wiersze dla Baby Julii**».
Kraków:
Wydawnictwo
i Drukarnia
Towarzystwo
Słowaków
w Polsce,
2021. – 174 s.

Вірші для бабуні

Нова збірка поезій Петра Скрійки присвячена професору Іванові Співаку (його найкращому другу дитинства), хоч і має назву «Wiersze dla Baby Julii».

Автор пише, що кільканадцять років тому давні гломчани (Гломча — лемківське село у Підкарпатському воєводстві) запросили Івана на «гостину до неба». Коли він ішов, «w śladach jego stóp wyrastały ciernie, przed nim rosły polne kwiaty». Потім поклонився і попрощався з кожним... Із найніжнішими почуттями Петро Скрійка описує останню життєву дорогу свого друга.

Чому ж книга — для бабуні Юлії? А тому, що ще в дитинстві автор пообіцяв написати для неї вірші, коли подорослішає. І оскільки «nie święci garnki lepią», ці рядки він таки створив. Рядки, які автор не називає віршами, бо, натомість, «poezja jest mową bez słów, muzyką bez instrumentów, tańcami bez orkiestry, obrazami bez farb». Новий афоризм про цю творчість.

У вступі Петро Скрійка привідкриває «завісу» своєї історії з бабусею Юлією: «przyczyną był kuferek z książka-

mi». Бабця мала кілька книжок, написаних кирилицею, які вціліли під час виселення, бо хата була вкрита бляхою. Натомість школа, до якої Петро приходив тільки три дні, згоріла. Знищене було все: одяг, взуття, корм для тварин, зерно в стодолах... Такими були наслідки «добровільного переселення», якого зазнала й родина Скрійки.

Автор згадує, як вони з бабунею читали її книжки, особливо «Історію України» — і то була єдина його українська «школа», яка стала пріоритетом життя. А поезія? Вірші залишилися на окремих, потертих від старості, листках. Спочатку вони були незрозумілими для малого хлопця, але з часом він вивчив їх напам'ять. То були рядки з «Кобзаря» Тараса Шевченка. І тоді й зродилася обіцянка написати свої вірші для баби Юлії.

У передмові можна прочитати спомини також про матір, дідусів Стефана і Василя, які служили в військах Української Галицької армії і воювали за вільну Україну. Усю творчість Петра Скрійки супроводжує його туга за рідною Лемківщиною, селом Гломча, за Карпатами. Трагедію рідних земель він метафорично порівнював із «Содомам і Гоморрою»: «Pamiętam orla tego, jak leciał rozwarty mi szeroko skrzydłami, jak w szponach unosił pod niebo chałupy bojkowskie i chyże łemkowskie, jak krzyże na cerkwiach w locie łamał, jak ludzi wiatrem z wiosk wymiatał, gdy machał swymi skrzydłami, jak niebu oczy czerwonym kurzem zasypał...».

А далі йдуть вірші: «Jak Łemka wziąć do niewoli», «Kaplica w Żdyni», «Ikonoopisanie w Nowicy», «Beskidy», «Kyczera», «Bitwa o Łemkowynę», «Żwirownia nad Sanem», «Poszukiwanie Łemków», «Ballada o kołysce»,

«Jesienny wiatr», «Opowieść o Nocy Kupały», «Historia Łemków» та багато інших. Цілий калейдоскоп назв та вражень.

Особливими є спогади з дитинства, які й читачеві не будуть байдужими: згадка про червоні та рожеві півонії під вікнами хати, якої давно немає, про мамині босі сліди у ранковій росі, коли вона йшла зі дзбанком молока... А скільки епізодів із лемківського життя в рідному селі! Смутком оповиті спогади автора про церкви, у яких тепер правлять служби Божі польські ксьондзи, про екологію, про природу. Петро Скрійка у своїх творах широко ділиться найпотаємнішими думками та почуттями. «Потрафить» розмовляти з пташками, комахами, наче з живими істотами. Він використовує алегоричні образи та фантазію, його думки набирають істинної ваги — і їм хочеться вірити.

Підсумком мого огляду цієї книжки можуть бути такі рядки: «Chciałbym, // żeby moje wiersze dorosły, //dojrzały, ale nie pozwalają //im na to moje lata dziecięce. // Biegają za nimi małymi //nogami. Kopią piłkę //szmacianą z chłopcami //w ogrodzie //tak głośno, //aż słycać w drugiej wsi //za górą, ale tej wsi już //nie ma i nie ma tej góry...».

Обіцяні «вірші для баби Юлії» створені. Написані польською мовою, що автор пояснює так: оскільки лемківська говірка має відмінні різновиди у різних частинах Лемківщини та навіть у кожному селі, найкращим варіантом для всіх є загальновідома польська. Завдяки цьому книгу зможуть прочитати і поляки: «Pamiętamy przecież, że niegdyś siejsza izolacja skończyła się tragicznie dla Łemków i haniebnie dla Polaków». ■

Мирослава ОЛІЙНИК

Jędrzej Pasierski.
«**Kłamczuch**».
wyd. Czarne,
Włowiec,
2021 – 304 s.

Чи на Ватрі знайдуть вбивцю?

Комісарка поліції Ніна Варвілов повертається до Низького Бескиду. Разом із донькою Мілою вона планує спокійно відпочити під час відпустки у селі Пирова. Але ці плани несподівано йдуть коту під хвіст, коли хтось вбиває одного з місцевих мешканців. Тінь підозри поширюється на всю околицю. Ніна не може не спробувати розгадати цю таємницю. Йдучи слідами вбивці, вона знаходить «зерно правди» в легендах, що розповідають у селі. Проте жителі Пирової зроблять усе, щоби комісарці було важко знайти істину. Ніна також відчуває, що за кожним її рухом хтось стежить. Проте цього разу жінка мусить пам'ятати, що вона приїхала в гори не сама, а з донькою.

Так виглядає сюжет детективного роману «Kłamczuch» (брехун — українською). Це ще один том, присвячений долі комісарки Ніни Варвілов. Автор серії — польський письменник Єнджей Пасерський. Деякі критики вважають, що всього за кілька років він виріс на одного з найбільш цінованих авторів детективних творів.

Його «Kłamczuch» — це кримінальна історія з неповторною атмосферою. Проте захоплює тут не лише сюжет, пов'язаний з убивством, цікавими є побічні лінії, які читач бачить на фоні. Тут немає нічого випадкового або зайвого. Приклад? Саме місце дії. Хоча Пирову автор книги вигадав, інші топографічні назви достовірно віддзеркалюють реальні місця. Єнджей Пасерський народився у Вільхівці — селі, про яке ми не раз уже писали на шпальтах нашого тижневика. Зокрема у контексті «Лемківських кермешів», які організовує там Об'єднання лемків. Автор детективу також вдало вплітає у свою розповідь лемківські мотиви.

Читач роману має нагоду познайомитися не лише з історією цієї громади, зокрема з їхнім переселенням у межах акції «Вісла», але і з їхньою культурою. У книзі є багато моментів, пов'язаних із «Лемківською ватрою». Саме у Ждині ми знайомимося з життям Меланії — старої лемкині, яка розповідає свою сумну історію. Для кожного, хто хоча би раз побував на фестивалі у Ждині, такий мотив у книжці стане приємною несподіванкою та своєрідною нагодою повернутися на Лемківщину хоча б у спогадах.

Це не перший детектив Єнджея Пасерського, дія якого відбувається у Низькому Бескиді. Але саме у цій книзі можна відчутно магію лемків, які створюють неповторну атмосферу регіону. «Kłamczuch» — це два, а може, й три в одному: кримінальний роман з добре побудованим сюжетом, що викликає у читача масу емоцій, пов'язаних із таємничим злочинем. І все це переплітається з трагічним минулим лемків. Й хоча лемківська історія у романі другорядна, вона повністю взята з життя.

Окрім паперового видання, у продажі також є аудіокнига «Kłamczuch». Її начитав польський актор та журналіст Януш Задура. ■

Павло ЛОЗА

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Адам Василик та його внесок в українське шкільництво

10 жовтня несподівано відійшов у вічність наш дорогий друг, приятель та непохитний співучасник нашого культурного-освітнього і педагогічного-виховного життя.

Очевидно, що йдеться тут про Адама Василика з Бартошиць, вірного сина Карпатських Бескидів, де він народився 6 жовтня 1936 року і звідки лиха доля викинула його, коли відбулася акція «Вісла» і його сім'ю депортували до прикордонних земель у Східній Пруссії.

Дуже важким було дитинство і юнацькі роки осиротілого Адася — його мати померла рано, а батько покінчив з життям, коли хлопець закінчував середню школу. Тож йому довелося на свій прожиток заробляти самостійно.

У 1956 році Адам закінчив педагогічний ліцей у Бартошицях і відразу став працювати вчителем у початкових школах — саме в тих населених пунктах, де домінували наші переселенці. Якраз тоді «народна влада» здобулася на жест — оприлюднити досі «засекречене існування української меншини» у Польщі. З великим трудом вдавалося тоді започатковувати уроки української мови для дітей з громади у польських школах.

Усім відомо, що українську інтелігенцію у 1939-1947 роках масово ліквідували агресори-окупанти: цих людей висилали до концентраційних таборів, ув'язнювали, вбивали, репресували. Зокрема і через це не було кому навчати дітей української. Отож, сама ситуація вимагала створення середніх шкіл з українською мовою навчання.

Йдучи назустріч потребам наших учнів, Адам Василик записався на «Центральний курс для вчителів української мови», який у 1956-1957 роках проводився у Медзешині під Варшавою. Це давало право викладати рідну

мову українським дітям у навчальних закладах, і молодий Адам таким правом скористався.

У 1957 році, після канікул, у приморському Щеціні відкрили факультет української філології, який проіснував лише до 1963-го. Він діяв при дворічній польській школі — так званих «вчительських студіях». Адам успішно склав вступний іспит і вступив туди 1959 року.

Відтоді почалося його активне студентське і громадське життя. Оскільки він мав природну схильність до культурно-освітніх ініціатив, Студентське управління поклало його у свої ряди. Щецінське правління Українського суспільно-культурного товариства також радо долучало вихованців українистики до активної співпраці з переселенцями з акції «Вісла». Студентський рух організував «лекторську діяльність» для українського населення. Молодь отримувала від воєводського правління УСКТ матеріали і, вивчивши пропоновану тему, їздила по селах і малих містечках зі своїми «відчитаними» (лекціями).

Треба похвалити талановитих діячів щецінського УСКТ, які мали досвід і розум, щоби долучити наших студентів до такої діяльності.

Далі настав ювілейний 1961 рік. Українська філологія на чолі зі своїм наставником Володимиром Посоцьким урочисто вшанувала 100 роковини смерті Тараса Шевченка. Схвальна оцінка щецінського «маєстро» і його українських студентів принесла велику радість нашій громаді і незадоволення державної комуністичної верхівки. Незабаром щецінська філологія перестала існувати.

Із великим сумом і жалем мусимо визнати, що цей дуже гарний і плодотворний відрізок нашого студентського життя закінчився катастрофою. Такі відчуття забрав із собою, йдучи на Ма-

зури, і наш активний приятель — Адам Василик.

Маючи диплом педагогічної школи, він почав енергійно шукати для себе нового місця праці у середовищі земляків. Його манило все Закерзоння, а передовсім — рідна, хоч і втрачена Східна Лемківщина. Із такою думкою Адам своїм незадовго до того купленим авто зробив кілька туристичних рейдів, мандруючи від Північного Підляшшя до Сяніччини. Тоді ж він зрозумів, що влада не дозволить йому переселитися «на свої землі». Адам почав працювати у Бартошицькому повіті — директором школи у селі Безледи та в інших місцевостях. Одружився з учителькою, разом вони купили новий дім у Бартошицях, у якому жили до кінця своїх днів. Коли обоє вже були на пенсії, вони активно співпрацювали з учителями української початкової і гімназійної шкіл, де викладала згодом і їхня дочка Мирослава.

Адам багато уваги присвятив тому, аби у цій школі навчалася достатньо учнів, що гарантувало би їй розвиток. Його життєвий досвід дуже схожий на досвід його щецінських побратимів, бо більшість із них охоче долучалася до відновлення приреченої на занепад української культури та шкільництва у Польщі.

Отож, на наших очах закінчується період активної діяльності цих щецінських українців і починається сумний час їхнього поступового відходу до вічності. Ми хочемо, аби сумна згадка про нашого друга Адама стала стимулом до оприлюднення в «Нашому Слові» матеріалів про патріотичну діяльність його приятелів і побратимів, які так завзято повертали до життя наше завмираюче існування, а тепер немало з них стоїть на порозі до вічності.

Їхня діяльність гідна спогадів і пам'яті. ■

Михайло ШУМАДА

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2021 році. Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 20 грудня на електронну адресу редакції: redakcja@nasze-slowo.pl.

Просимо зазначити ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото. В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Редакція «Наше слово»

ДРУЗІ!

Надсилайте Ваші традиційні рецепти святкових страв (найкраще – з фото) на мейл редакції – опублікуємо їх до Різдвяних свят. Поділіться з іншими своїми родинними смаками та кухнею свого регіону!

Редакція

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

Фонд Український народний дім
у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5
37-700 Przemyśl
Poland

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PRABPLPK

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Якщо Ви зробили переказ коштів до пресфонду нашої газети і не заперечуєте, щоби ми опублікували ваші дані (ім'я та прізвище) на її сторінках разом із подякою – будь ласка, повідомте про це за адресою biuro@nasze-slowo.pl.

У іншому разі у зв'язку з правилами захисту персональних даних ми не зможемо опублікувати інформацію про Ваші перекази до пресфонду.

Редакція

Управи відділу та гуртка в Кошаліні, а також гуртка у Колобжезі Об'єднання українців у Польщі запрошують на **IV Перегляд українського кіно** Кошалін – Колобжег – Щецінек-2021

Безкоштовний вхід на покази фільмів, знятих за останні роки в Україні!

Під час презентації першого фільму в Кошаліні відбудеться зустріч із режисером стрічки «У311 ЧЕРКАСИ» Тимуром Яценком. Її проведе Даріуш Павліковський, директор Публічної бібліотеки в Кошаліні.

КОШАЛІН:

Кошалінська публічна бібліотека ім. Йоахіма Лелевеля (Площа Полонії 1, Кошалін / Plac Polonii 1, Koszalin)
▶ 3 грудня 2021 р. (п'ятниця), 18.00 – «Гніздо горлиці»

КОЛОБЖЕГ:

Регіональний центр культури в Колобжезі ім. Збігнева Герберта (вул. Сольна 1, Колобжег / ul. Solna 1, Kołobrzeg)
▶ 1 грудня 2021 р. (середа), 19.00 – «У311 Черкаси»
▶ 2 грудня 2021 р. (четвер), 19.00 – «Іван Сила»

ЩЕЦІНЕК:

Агентство промоції та культури місцевого самоврядування (вул. Вишинського 65 / ul. Wyszyńskiego 65 – Samorządowa Agencja Promocji i Kultury – Kino «WOLNOŚĆ»),
▶ 11 грудня 2021 р. (субота), 13.00 – «У311 Черкаси»
▶ 12 грудня 2021 р. (неділя), 13.00 – «Іван Сила»

Співорганізатори огляду:

Регіональний центр культури в Колобжезі ім. Збігнева Герберта
Кошалінська публічна бібліотека ім. Йоахіма Лелевеля
SARIK у місті Щецінек.

Спонсори:

Завдання співфінансовано з бюджету Західнопоморського воєводства.

З нагоди 10-ліття хору «Оберіг» гурток ОУП у М'ястку приготував ювілейний диск з українськими, серед них лемківськими народними піснями, а також оригінальними творами, зокрема піснею «Мати наша сивая горлиця» у чудовому виконанні диригентки хору Ірини Ренгач.

Запрошуємо усіх придбати цей дуже важливий для нас диск, якому присвятили дуже багато часу, серця та праці, – за 20 злотих (у формі пожертви, що покриває витрати на його видання, для гуртка ОУП у М'ястку).

У разі зацікавлення надсилайте замовлення на електронну пошту kontakt@zuwp-miastko.pl, або приватним повідомленням на фейсбук-сторінку Centrum Kultury Ukraińskiej Miastko / Центр Української Культури М'ястко, або дзвоніть на номер 781-069-025. Також там відповімо на всі ваші питання.

Гурток Об'єднання українців у Польщі у М'ястку

99

Панна 36 років, працює, вища освіта, зі Щеціна, з помешканням. Poznajomиться з кавалером до 40 років, з вищою освітою, який працює, найкраще – зі Щеціна або околиць.

Об'єднання українців у Польщі завдяки дотації міністра внутрішніх справ і адміністрації у 2021 році реалізувало такі проекти:

1. Поточна діяльність ОУП;
2. Діяльність Осередків української культури;
3. Видання тижневика «Наше слово»;
4. Діяльність хорів та художніх колективів;
5. Дитячі фестивалі та конкурси;
6. Програма освітніх заходів для дітей та молоді;
7. Видання річника «Український альманах»-2022;
8. Зустрічі на прикордонні;
9. 30-ліття діяльності Об'єднання українців у Польщі;
10. Будівельні та монтажні роботи на першому поверсі будинку Народного дому.

Українське історичне товариство у Польщі з радістю повідомляє, що запущено сайт проекту **«Живі в нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі»**
Адреса сайту: www.ukrainskanekropolia.org
Водночас висловлюємо вдячність усім, хто підтримав перший етап проекту. Список цих осіб розміщений на сайті. Загалом зібрано 30 622 зл., з них витрачено 19 369 зл. Заощаджені кошти будуть спрямовані на реалізацію другого етапу проекту.
Збережимо пам'ять про наших славних предків!
проф. Роман Дрозд – голова УІТуп

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczurba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Łesia Korostawycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwanuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: <http://ukraincy.org.pl>, <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotokład: Redakcja „Nasze Słowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

